

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні групи забезпечення
спеціальності

від «_14_» __08__ 2023__ року

Протокол № 1

Голова групи Шакірзанова Ж.Р.

«УЗГОДЖЕНО»

Директор гідрометеорологічного
інституту

 Овчарук В.А.

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни

«Міжнародне морське право»

(назва навчальної дисципліни)

103 «Науки про Землю»

(шифр та назва спеціальності)

ОПП «Океанологія і гідрографія»

(назва освітньої програми)

магістр

(рівень вищої освіти)

заочна

(форма навчання)

II

(рік навчання)

2/60

(семестр навчання)

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

Залік

(форма контролю)

Кафедра Океанології та морського природокористування

(кафедра)

Одеса, 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Метою викладання навчальної дисципліни є опанування студентами базових знань про міжнародне морське право, а саме про порядок формування, сутність та принципи міжнародного морського права; метод його регулювання; з базовими юридичними відомостями про категорії морських просторів та морські об'єкти; зі специфікою участі міжнародних організацій у сфері регулювання міжнародних морських відносин; розумінням того яким чином та на підставі яких міжнародно-правових актів відбувається врегулювання морських відносин в окремих сферах.
Компетентність	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). Здатність працювати в міжнародному контексті.
Результат навчання	Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі. Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі.
Базові знання	– Поняття міжнародного морського права, його предмет і метод. – Характерні риси міжнародного морського права та його особливості. – Джерела міжнародного морського права (основні та допоміжні). – Конвенції з морського права 1958 р. (про відкрите море; про територіальне море і прилеглу зону; про континентальний шельф; про рибальство й охорону живих ресурсів відкритого моря). Конвенція ООН з морського права 1982 р. – Принципи міжнародного морського права. – Загальна характеристика та особливості дії норм міжнародного морського права у просторі. – Класифікація морських просторів, що знаходяться в межах території держави.
Базові вміння	– володіти термінами та визначеннями у міжнародному морському праві; – добре визначатися у структурі та особливості дії норм міжнародного морського права у просторі, класифікація морських просторів.
Базові навички	– визначати на підставі яких міжнародно-правових актів відбувається врегулювання морських відносин в окремих сферах; – використовувати знання про міжнародно-правове регулювання при проведенні наукових океанологічних досліджень та проведенні гідрографічних робіт .
Пов'язані ссиллабуси	немає
Попередня дисципліна	немає
Наступна дисципліна	
Кількість годин	Лекції: 2 Консультації: 8 Самостійна робота студентів: 50

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційний модуль

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л	<i>Настановна лекція</i> Поняття, предмет, принципи та джерела морського права. Міжнародно-правовий режим морських просторів, перебування та діяльності в них. Міжнародні міжурядові та неурядові організації та їхня роль в розвитку морського права. Міжнародно-правове регулювання безпеки мореплавства. Правова охорона морського середовища. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень. Практика вирішення міжнародних морських спорів.	2	25
	Підготовка до залікової тестової контрольної роботи		5
	Разом:	2	30

3.3 Практичний модуль

Код	Назва модуля	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П	Міжнародно-правовий режим морських просторів, перебування та діяльності в них. Підготовка письмової доповіді за темою	-	20
	Разом:	-	20

2.3 Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення
ЗМ-Л	• Вивчення тем лекційного модуля;	20	вересень – травень, квітень
	• Підготовка до модульної контрольної роботи;	5	
	• Модульна тестова контрольна робота (обов'язковий)		
ЗМ-П	• Підготовка письмової доповіді за темою (обов'язковий)	20	квітень - травень
	Підготовка до залікової тестової контрольної роботи	5	травень
	Разом:	50	

Методика проведення та оцінювання контрольних заходів

1. Для ЗМ-Л використовується проведення модульної контрольної роботи. Модульна тестова контрольна робота проводиться за допомогою системи е-навчання університету і складається з 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 2 бали. Максимальна оцінка, яку може отримати студент за контрольну роботу складає 40 балів.

2. Для ЗМ-П контроль виконання практичної роботи здійснюється через перевірку та захист індивідуального завдання, яке містить письмову доповідь за темою. Максимальна оцінка, яку може отримати студент за підготовлену доповідь, становить 60 балів.

3. Умовами допуску до заліку є отримання студентом не менше **20 балів** за теоретичну частину та не менше **30 балів** за практичну частину. Залікова тестова контрольна робота проводиться за білетами, які містять 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 5 балів.

3. РЕКОМЕНДАЦІ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Модуль ЗМ-Л

Повчання

Під час опанування лекційного модуля ЗМ-Л здобувачі мають ретельно ознайомитися з навчальними посібниками [1-6]. Особливу увагу потрібно приділяти запитанням для самоперевірки і проходженню тестів, наведених у п. 4.

При самостійній роботі над розділами дисципліни передбачені особисті консультації (за допомогою електронної пошти – nberlinsky@ukr.net, moodle (<http://dpt18s.odeku.edu.ua/>)).

Тема 1. Поняття, предмет, принципи та джерела морського права.

В цій темі розглядаються значення Світового океану в умовах економічного розвитку, подолання світової економічної кризи та глобалізації. Поняття та предмет морського права, принципи та його розвитку. Розглянуті норми, функції, структура та методи морського права.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення морського права як навчальної дисципліни.
2. Дайте визначення морського права як науки.
3. Якими є основні завдання науки морського права?
4. Якими є основні завдання морського права як навчальної дисципліни?

Тема 2. Міжнародно-правовий режим морських просторів, перебування та діяльності в них.

В цій темі розглядаються сучасна класифікація морських просторів, а саме правовий статус територіального моря, відкритого моря, прилеглої зони, виключної економічної зони, внутрішніх морських вод та континентального шельфу. Окремо розглядається правовий статус Міжнародного району морського дна, Арктики, Антарктики, а також міжнародних проток, каналів, міжнародних рік та заток.

Питання для самоперевірки

1. Що таке міжнародні протоки?
2. Який правовий режим Чорноморських проток?
3. Який правовий режим Балтійських проток?
4. Який правовий режим Азовського моря та Керченської протоки?
5. Що таке міжнародні канали?
6. Який правовий режим Суецького каналу?
7. Який правовий режим Кільського каналу?

Тема 3. Міжнародні міжурядові та неурядові організації та їхня роль в розвитку морського права.

В цій темі розглядається правовий статус Міжнародної морської організації: історія створення, основні напрямки діяльності та повноваження; Міжнародний орган з морського дна; Комісія з границь континентального шельфу; Міжурядова океанографічна комісія ЮНЕСКО; Дунайська комісія та неурядові морські організації: їх визначення та статус.

Питання для самоперевірки

1. Яка міжнародна організація визнається міжнародною неурядовою організацією?
2. Наведіть приклади міжнародних неурядових організацій, що займаються розробкою проблем морського права та розкрийте їх функції та повноваження.
3. Дослідіть історію створення міжнародних неурядових організацій, що займаються розробкою проблем морського права.

Тема 4. Міжнародно-правове регулювання безпеки мореплавства.

В цій темі розглядаються Міжнародно-правова система забезпечення безпеки мореплавства: основні міжнародно-правові акти. Навігаційні, технічні та експлуатаційні правила забезпечення безпеки мореплавства. Піратство та тероризм на морі. Система забезпечення безпеки мореплавства в Україні. Лоцманське проведення та система регулювання руху суден.

Питання для самоперевірки

1. Якими є основні положення Типового положення про службу регулювання руху суден затверджене наказом Міністерства транспорту України 28.05.2001 р. № 340?
2. Якими є основні норми Положення про лоцмана-оператора служби регулювання руху суден затверджене наказом Міністерства транспорту України 28.05.2001 р. № 341?
3. Якими є основні права та обов'язки служби регулювання руху суден?

Тема 5. Правова охорона морського середовища.

В цій темі розглядаються загальний стан проблеми запобігання забруднення моря з суден. Питання міжнародно-правового забезпечення запобігання забруднення моря з суден. Регіональні угоди в галузі захисту та збереження морського середовища. Національна правова база України щодо захисту, збереження та попередження забруднення морського середовища.

Питання для самоперевірки

1. На підставі яких нормативно-правових актів Україна формує свою внутрішньодержавну політику в області охорони морського середовища?
2. Якими нормативно-правовими актами врегульовано правовий режим охорони морського навколишнього середовища в Україні?

3. Які основні принципи охорони морського навколишнього середовища в Україні?

4. Якими нормативно-правовими актами встановлено відповідальність за забруднення морського навколишнього середовища України?

Тема 6. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень.

В цій темі розглядаються основні питання міжнародно-правового регулювання при проведенні морських наукових досліджень.

Питання для самоперевірки

1. Морські наукові дослідження як об'єкт міжнародно-правового регулювання: поняття, ознаки, класифікація.

2. Основні напрямки сучасних морських наукових досліджень.

3. Правові основи організації та проведення морських наукових досліджень.

4. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень у виключній економічній зоні.

5. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень на континентальному шельфі.

6. Міжнародно-правове регулювання розробки і передачі морських технологій.

Тема 7. Практика вирішення міжнародних морських спорів.

В цій темі розглядаються поняття міжнародного публічного морського спору, арбітражні, судові засоби вирішення міжнародних публічних морських спорів, а також діяльність міжнародного трибуналу з морського права.

Питання для самоперевірки

1. На підставі якого документа створено Міжнародний трибунал ООН з морського права?

2. Якою є структура Міжнародного трибуналу ООН з морського права?

3. Наведіть приклади прийнятих Міжнародним трибуналом ООН з морського права рішень.

3.2. Модуль ЗМ-П

Виконання змістовного модуля ЗМ-П для студентів заочної форми навчання передбачає підготовку індивідуального завдання, яке складається з письмової доповіді за обраної теми.

Приблизний перелік тематики доповідей

1. Виникнення та розвиток міжнародного морського права.
2. Міжнародно-правова класифікація морських просторів.

3. Міжнародно-правовий статус і режим використання морських просторів, що підпадають під дію національної юрисдикції.
4. Проблеми України у водах Азовського моря, Чорного моря та Керченській протоці.
5. Міжнародно-правовий статус і режим використання морських просторів, що знаходяться за межами національної юрисдикції.
6. Поняття відкритого моря та його свободи.
7. Міжнародний район морського дна.
8. Антарктика: загальна характеристика і основні положення.
9. Питання про міжнародно-правовий режим Арктики.
10. Правові питання реєстрації суден.
11. Міжнародно-правові положення, що стосуються обмеження засобів і методів ведення війни на морі.
12. Охорона людського життя на морі.
13. Забезпечення безпеки судноплавства (навігаційної і технічної).
14. Міжнародно-правова регламентація пасажирських перевезень.
15. Міжнародно-правова регламентація вантажних перевезень.
16. Фрахтування морських суден.
17. Морське буксирування.
18. Надзвичайні морські події.
19. Кодекс торговельного мореплавства України.

4. ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПОТОЧНОГО, ПІДСУМКОВОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1 Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л

№	Тестові завдання	Основна література, сторінки
1	«Територіальне море» це:	[1] с. 64-70
2	Зовнішня межа «територіального моря» проходить:	[1] с. 64-70
3	Суверенітет прибережної держави поширюється:	[1] с. 35
4	Правовий статус (А) і правовий режим (Б) «територіального моря» і «внутрішніх вод»:	[1] с. 64-70
5	Зовнішня границя «територіального моря» є державним кордоном прибережної держави:	[1] с. 64-70
6	Чи завжди державний кордон на морі є зовнішньою границею «територіального моря»:	[1] с. 64-70
7	Чи можуть використовуватися для виміру ширини «територіального моря» острів та/або скеля:	[1] с. 67-68
8	Чи використовуються для виміру ширини «територіального моря» «осихаючі при відливі узвишся»:	[1] с. 64-70
9	Рейди включаються до «територіального моря» прибережної держави:	[1] с. 64-70
10	Делімітація внутрішніх вод здійснюється із застосуванням:	[1] с. 84-94
11	Чи поширюється на прилеглу зону суверенітет прибережної держави?	[1] с. 77-79
12	Чи може будь-яка держава встановити прилеглу зону?	[1] с. 77-79
13	Чи може прибережна держава здійснювати в прилеглій зоні контроль стосовно всіх суден?	[1] с. 77-79
14	Якщо в період стоянки в порту судно порушило санітарні правила прибережної держави, то воно може бути затримане в її прилеглій зоні?	[1] с. 77-79
15	Судну, що має на борту контрабандні вантажі, забороняється плавання в прилеглій зоні.	[1] с. 77-79
16	Витяг з дна моря в прилеглій зоні археологічних об'єктів без схвалення прибережної держави приводить до порушення її законів і правил в межах її території.	[1] с. 77-79

17	Судну, що має на борті нелегальних пасажирів, влади прибережної держави заборонять вхід:	[1] с. 77-79
18	Вжити заходів до припинення піратських дій в прилеглий зоні:	[1] с. 77-79
19	Судно, що має відмітні знаки прикордонної служби, може затримати в «митній зоні» судно, яке порушило митні правила під час стоянки в порту.	[1] с. 170-190
20	Україна не має прилеглої зони, як держава, що перебуває в географічно несприятливому положенні	[1] с. 77-79
21	Виключна економічна зона являє собою:	[1] с. 79-84
22	Положеннями Частини V UNCLOS 82 регулюються:	[1]с. 79-84
23	Суверенні права прибережної держави стосовно ресурсів: а) дна та в) надр у виключній економічній зоні:	[1]с. 79-84
24	Ширина виключної економічної зони:	[1]с. 79-84
25	Для спорудження у виключній економічній зоні стаціонарного навігаційного знака – маяка:	[1]с. 79-84
26	Зони безпеки встановлюються прибережною державою:	[1] с. 62
27	Ширина зони безпеки більш ніж 500 метрів устанавлюється:	[1] с. 175-185
28	Якщо прибережна держава не має можливості виловити весь допустимий улов вона:	[1] с. 181-185
29	Право претендувати на доступ до залишку допустимого улову у виключній економічній зоні іншої держави мають:	[1] с. 79-84
30	Переважне право на доступ до залишку допустимого улову у виключній економічній зоні іншої держави мають:	[1] с. 79-84
31	Континентальний шельф прибережної держави простирається:	[1] с. 79-84
32	Дані про межі континентального шельфу:	[1] с. 98
33	Класифікація морських просторів за ступенем стійкості до забруднення з суден.	[1]с. 228-270
34	Регіональні угоди в галузі захисту та збереження морського середовища.	[1] с. 228-270
35	Основні напрямки сучасних морських наукових досліджень.	[1] с. 228-270

36	Прибережна держава здійснює над континентальним шельфом суверенні права:	[1] с. 98
37	Право прокладати підводні кабелі і трубопроводи на континентальному шельфі:	[1] с. 98
38	Міжнародно-правова протидія піратству і озброєному розбою проти морських суден та інших морських об'єктів.	[1] с. 187
39	Міжнародно-правова протидія незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин.	[1] с. 187
40	До штучних островів, установок і споруд на континентальному шельфі:	[1] с. 176

4.2 Тестові завдання до залікової контрольної роботи

№	Тестові завдання	Основна література, сторінки
1	Бурильні роботи на континентальному шельфі дозволяє провадити прибережна держава:	[1] с. 176
2	Відрахування та внески проводяться прибережною державою:	[1] с. 181
3	Джерела міжнародного морського права (основні та допоміжні).	[1] с. 39
4	Зовнішня границя континентального шельфу України може бути встановлена далі 200 морських миль від вихідних ліній:	[1] с. 98
5	Право прибережної держави розробляти надра шляхом прокладення тунелів:	[1] с. 169-170
6	Кarti та/або переліки географічних координат точок ліній а) зовнішніх границь континентального шельфу та б) делімітаційних ліній здаються на зберігання:	[1] с. 170-218
7	Територіальне море (територіальні води) це:	[1] с. 64
8	«Район» це:	[1] с. 62
9	Границею «Району» є:	[1] с. 62
10	Прилегла зона – це:	[1] с. 62

11	Суверенітет прибережної держави поширюється на «Район»:	[1] с. 62
12	Правовий статус (А) і правовий режим (Б) «відкритого моря» і «Району»:	[1] с. 62
13	«Район» вкритий водами «виключної економічної зони»:	[1] с. 62
14	Діяльність в «Районі» здійснюється за принципом, що його ресурси це:	[1] с. 58-60
15	На розробку родовищ ресурсів в «Районі» потрібна згода прибережної держави:	[1] с. 62
16	Поняття морських об'єктів у міжнародно-правовій доктрині включає:	[1] с. 280-282
17	Категорії суден у міжнародному праві :	[1] с. 280-282
18	Якщо в «Районі» знайдені «археологічні об'єкти» (а) або «історичні об'єкти» (б), то:	[1] с. 62
19	«Орган» це:	[1] с. 151-155
20	Міжнародна морська організація це:	[1] с. 151-155
21	Комісія з меж континентального шельфу це:	[1] с. 155
22	Які з перерахованих організацій не входять до складу органів «Органа»:	[1] с. 151-155
23	«Свобода судноплавства» це:	[1] с. 218
24	Правом мирного проходу користуються:	[1] с. 218-225
25	Право мирного проходу втрачають судна, які:	[1]с. 218-225
26	Судові засоби вирішення міжнародних публічних морських спорів:	[1] с. 195-217
27	Не буде порушенням правил, що позбавляють судно права мирного проходу:	[1] с. 280-290
28	Ядерні судна користуються правом мирного проходу:	[1] с. 280-290
29	Правила Частини III UNCLOS 82 не застосовуються:	[1] с. 280-290
30	«Транзитний прохід» являє собою:	[1] с. 280-290
31	Не буде порушенням правил транзитного проходу:	[1] с. 280-290

32	Держави, що граничать із протоками, встановлюють морські коридори і схеми розподілу руху:	[1] с. 280-290
33	Виконання законів і правил держав, що граничать із протокою стосовно транзитного проходу:	[1]с. 159-190
34	Чи застосовується режим мирного проходу в протоках, використовуваних для міжнародного судноплавства:	[1] с. 203-220
35	Чи застосовується режим мирного проходу через архіпелажні води:	[1] с. 203-220
36	Правом архіпелажного проходу морськими коридорами:	[1] с. 203-220
37	Свобода судноплавства у виключній економічній зоні здійснюється.:	[1] с. 203-220
38	Не буде порушенням правил архіпелажного проходу морськими коридорами.:	[1] с. 203-220
39	Перешкоди для рибальства створює:	[1]с. 203-220
40	Свобода рибальства це:	[1] с. 203-220

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література:

1. Морське право: підручн. / С.О. Кузнецов, Т.В. Аверочкина. Одеса : Фенікс, 2011. 382 с.
2. Забара, І. М.; Мицика, В. В. (Ред.) (2020). Міжнародне морське право. Міжнародне публічне право. Т. 2. Основні галузі. Харків: Право, 374-404 .
3. Панфілова Ю.М. Міжнародно-правовий механізм протидії проявам актів насильства у водах Світового океану : монографія. Одеса: Фенікс, 2012. 215 с.
4. Ярова А. О. Відповідальність держав за забруднення морського середовища. *Jurnal Juridic national. Teoriesi Practica. Chisinau: Institut Privatade Invatamint.* 2015. № 6 (16). С. 259-264.
5. Ярова А. О. Правова природа аварійного випадку в міжнародному морському праві: поняття, класифікація. Держава і право: зб. наук. праць. юридичні і політичні науки. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. Вип. 67. С. 395-408.
6. Ярова А. О. Практика розгляду спорів щодо забруднення морського середовища в результаті аварійного випадку. *Oxford Journal of Legal Studies.* 2017. Issues 4 (2). Volume 37. P. 923-933.

Додаткова література:

7. Анцелевич Г.А. Международное морское право: монография в 2-х т. Т. 1. Київ: Зовнішня торгівля, 2011. 380 с.
8. Анцелевич Г.А. Международное морское право: монография в 2-х т. Т. 2. Київ: Зовнішня торгівля, 2011. 232 с.

Перелік методичних вказівок до практичних завдань і СРС

9. Репозитарій бібліотеки ОДЕКУ: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/>